

GRONDLEGGER VAN DE CONTEXTUELE THERAPIE IS OVERLEDEN

Het belang van familie

07/02/2007

Mensen kunnen vooral gezond en prettig leven als zij goede banden onderhouden met hun familie. De man die dit inzicht verspreid heeft, is vorige week overleden.

„Mijn vader zal altijd mijn vader blijven. Ook al is hij dood en ligt de grond waar hij begraven is, enkele duizenden mijlen hiervandaan.”

Met dit citaat, uit het boek *Invisible loyalties* dat in 1973 gepubliceerd werd, maakte de Hongaars-Amerikaanse psychiater Ivan Boszormenyi-Nagy duidelijk dat het belangrijk is om de band tussen ouders en kinderen onder alle omstandigheden ernstig te nemen.

Je zou het citaat ook als volgt kunnen veranderen: mijn vader zal altijd mijn vader blijven, ook al heeft hij mij mishandeld. Of: mijn vader zal altijd mijn vader blijven, ook al zie ik hem nooit meer.

Nagy (spreek uit: 'Notsj') was de grondlegger van de contextuele therapie, een stroming die de voorbije kwarteeuw veel invloed heeft gehad in de hulpverlening in brede zin. Ook vandaag nog.

De Vlaamse systeemtherapeute en opleidster Magda Heireman heeft Nagy persoonlijk gekend. Nagy kwam in de jaren tachtig geregeld naar Vlaanderen en Nederland om opleidingen te geven. Heireman ontmoette hem ook bij hem thuis in Philadelphia, in de Verenigde Staten.

„Hij was een erg rustige man, een beetje teruggetrokken zelfs. Hoewel hij op 30-jarige leeftijd Hongarije had verlaten, onderhield hij enorm veel banden met zijn familie die daar was gebleven. Zijn vader heeft hij echter nooit meer gezien, omdat hij na 1956 vele jarenlang niet meer binnen mocht in Hongarije.”

Nagy is 86 jaar geworden en leed al enige tijd aan de ziekte van Parkinson. Uit zijn eerste huwelijk, dat op een scheiding uitliep, had hij een zoon met wie hij jarenlang geen of weinig contact had, weet Heireman. Maar de twee vonden elkaar later in het leven weer.

Dat kinderen loyaal zijn aan hun ouders, en ouders aan hun kinderen, wat er ook gebeurt: het is wat snel door de bocht om te zeggen dat dit de kern van Nagy's visie was. Maar het is wel wat het meeste is doorgedrongen bij het brede publiek.

Denk aan de verhalen van adoptiekinderen die nu op 'rootsreis' gaan om hun biologische ouders te ontmoeten, en de mooie tv-beelden die dat oplevert. Twintig jaar en langer geleden werden die kinderen verondersteld de band met hun oorsprong helemaal door te knippen. Dat het nu anders is, is zeker het gevolg van het denken van Nagy.

„Maar het is niet zo dat alle adoptiekinderen een moeilijke jeugd doormaken omdat ze van hun roots zijn afgesneden”, aldus Heireman. „Sommige adoptiekinderen hebben baat bij zo'n rootsreis, andere niet. Ook een adoptiefamilie is echt eigen familie, door het samenleven en het geven en nemen dat daarbinnen plaatsvindt.”

Loyauteit tussen generaties is een sterke kracht die veel regelt, zegt Heireman. „Het is bijvoorbeeld de oorzaak van het feit dat kinderen lang voor de buitenwereld verzwijgen dat ze door hun ouders worden misbruikt of dat die hun op een andere manier te kort doen. Ze verzwijgen dat niet alleen uit angst. Ondanks alles blijven de kinderen zelf investeren in die relatie en ze moeten daar ook erkenning voor krijgen, wil je ze kunnen helpen.”

In de bijzondere jeugdzorg heeft Nagy ertoe geleid dat er nu minder snel aan uithuisplaatsing wordt gedacht. „Vroeger wilden hulpverleners het gezin vervangen, een 'betere thuis' creëren. Nu is er meer hulpverlening aan huis en worden ouders bij de hulp betrokken. Zo ook in de psychiatrie, of wanneer een kind in de problemen komt. Niet dat de ouders gezien worden als oorzaak van het probleem, maar ze kunnen wel bijdragen tot de oplossing. Ouders kennen hun kind toch het beste!”

Goed vindt Heireman het dat de Gezinsbond - eindelijk - ook begonnen is met oudertrainingen voor niet-samengestelde gezinnen. „De boodschap daar moet zijn dat een nieuwe partner een rol kan spelen tegenover de kinderen, maar niet vanaf de eerste week. Een nieuwe partner heeft voordelen: hij of zij brengt mogelijk meer economische zekerheid, of meer tijd om met de kinderen te delen. Maar de nieuwkomer moet niet de plaats willen innemen die een ander al bezet. Dan raken de kinderen in de knoei.”

Nagy zelf, zegt Heireman, was er voorstander van dat kinderen na een echtscheiding zouden verblijven bij die ouder die het contact met de andere ouder en de andere familie het meeste mogelijk maakte.

'Geven en nemen' is nog zo'n centraal begrip van Nagy's denken. Kinderen krijgen niet alleen van hun ouders. „Ze geven je een mooie tekening. Of ze vrolijken je op. Indirect geven ze door hun ouders te verdedigen als die elders kritiek krijgen. Of door keet te schoppen en dan is hun geven natuurlijk niet productief. Toch is het noodzakelijk om er erkenning voor te hebben.”

De Leuvense gezinstheologe Annemie Dillen stelt Nagy vooral op prijs om zijn notie van 'ontschuldiging': wat ouders fout doen, moet 'ontschuldigd' worden. „Nagy zegt dat dit geen 'vergeving' is, maar voor mij is het toch hetzelfde. Ook vergeving is niet gemakkelijk. Ik vind het juist winst dat hij een veeleer spiritueel begrip in de hulpverlening heeft geïntroduceerd. Dat hij geen onderscheid maakt tussen goeden en slechten, maar verbindingen probeert te maken.”

Omwille van dat inzicht wordt Nagy's denken ook toegepast in herstelbemiddeling en in het werk met gevangenen.

In Nederland is Else Marie vanden Eerenbeemt de vrouw die Nagy onder een breed publiek verspreid heeft. „Ik was al lang op zoek naar een verklaring voor wat ikzelf de 'paradox van de liefde' noemde. Vrouwen bijvoorbeeld die zeggen: 'Mijn moeder is een kreng maar als ik een baby krijg, noem ik die naar haar'. Ik begreep dat niet. Ik was simpelweg in shock toen ik Nagy ontmoette en hij mij de verklaring gaf. Een interview dat ik erover gaf op de Nederlandse televisie, sloeg meteen aan bij het grote publiek. Het is ook zo bevrijdend. Zijn inzichten kunnen zowel curatief als preventief werken. Iedereen herkent zich erin: iedereen heeft een familie en iedereen heeft behoefte aan familie.”

Nagy noemde Nederland naar verluidt zijn tweede thuis, omdat hij er zo'n brede erkenning kreeg. Het boek *Balans in beweging*, dat Vanden Eerenbeemt over Nagy's inzichten publiceerde in 1983, werd in zeven talen vertaald. Onlangs deed ze dat succes nog eens over met het boek *De liefdesladder*. Heireman wakte de belangstelling van de Franstaligen voor Nagy's werk met het boek *Du côté de chez soi*.

Nagy wordt in besloten kring in Boedapest begraven. Zijn graf lag er al lang klaar, naast dat van zijn vader.

veerle.beel@standaard.be en www.standaard.be/stokvis